TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2019. gada 3. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Tiesību akti, kas piemērojami līgumiskām saistībām – Sabiedrību tiesību izslēgšana no Romas konvencijas un Regulas (EK) Nr. 593/2008 (Roma I) piemērošanas jomas – Fiduciārais līgums, kurš noslēgts starp uzņēmēju un patērētāju un kura vienīgais priekšmets ir kapitāla daļu pārvaldība komandītsabiedrībās

Lietā C-272/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2018. gada 28. martā un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 20. aprīlī, tiesvedībā

Verein für Konsumenteninformation

pret

TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG,

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši K. Toadere [*C. Toader*], A. Ross [*A. Rosas*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*] un M. Safjans [*M. Safjan*] (referents),

ģenerāladvokāts: H. Saugmandsgors Ē [*H. Saugmandsgaard Øe*],

sekretārs: D. Diterts [*D. Dittert*], nodaļas vadītājs,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2019. gada 27. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– *Verein für Konsumenteninformation* vārdā – *S. Schumacher*, *Rechtsanwalt*,

– *TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG* vārdā – *C. Kux*, *G. Eckert* un *I. Haiderer*, *Rechtsanwälte*,

– Eiropas Komisijas vārdā – *M. Wilderspin* un *M. Wasmeier*, kā arī *C. Valero*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2019. gada 5. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – vācu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura atvērta parakstīšanai Romā 1980. gada 19. jūnijā (OV 1980, L 266, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Romas konvencija"), 1. panta 2. punkta e) apakšpunktu un 5. panta 4. punkta b) apakšpunktu, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV 2008, L 177, 6. lpp.; turpmāk tekstā – "Romas I regula"), 1. panta 2. punkta f) apakšpunktu un 6. panta 4. punkta b) apakšpunktu, kā arī Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 3. panta 1. punktu.

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Verein für Konsumenteninformation* (Patērētāju informēšanas apvienība, Austrija, turpmāk tekstā – "*VKI*") un *TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG* (turpmāk tekstā – "*TVP*"), kas ir saskaņā ar Vācijas tiesībām reģistrēta sabiedrība, par tāda līguma noteikuma par piemērojamo tiesību aktu izvēli likumību, ko šī sabiedrība izmantojusi ar privātajiem ieguldītājiem noslēgtajos līgumos.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Romas konvencija

3 Romas konvencijas 1. pantā "Konvencijas piemērošanas joma" ir noteikts:

"1. Šīs konvencijas normas piemēro līgumsaistībām jebkurā situācijā, kurā ir izvēle starp dažādu valstu tiesību aktiem.

2. Tās nepiemēro:

[..]

e) jautājumiem, ko reglamentē tiesību akti par uzņēmējsabiedrībām un citām struktūrām, kas ir vai nav juridiskas personas, piemēram, to izveide, reģistrējot vai citādi, tiesībspēja, uzņēmējsabiedrību un citu struktūru, kas ir vai nav juridiskas personas, iekšējā organizācija vai likvidācija un amatpersonu un dalībnieku kā tādu personiskā atbildība par uzņēmējsabiedrības vai struktūras saistībām;

[..]."

4 Saskaņā ar šīs konvencijas 5. pantu "Konkrēti patērētāju līgumi":

"1. Šo pantu piemēro līgumam, kura priekšmets ir preču vai pakalpojumu piegāde personai ("patērētājam") tādam nolūkam, kuru var uzskatīt par esošu ārpus tās nodarbošanās vai profesionālās darbības, vai līgumam par kredīta piešķiršanu šim nolūkam.

2. Neatkarīgi no 3. panta pušu veiktā tiesību akta izvēle nedrīkst patērētājam liegt aizsardzību, ko viņam nodrošina tās valsts imperatīvās normas, kurā atrodas viņa pastāvīgā dzīvesvieta:

– ja attiecīgajā valstī pirms līguma noslēgšanas viņam tika adresēts īpašs uzaicinājums vai ieteikums, un viņš šajā valstī no savas puses ir veicis visus nepieciešamos pasākumus, lai noslēgtu līgumu, vai

– ja otra puse vai tās pārstāvis attiecīgajā valstī ir saņēmis patērētāja pasūtījumu, vai

– ja līgums ir par preču pārdošanu un patērētājs ir ceļojis no attiecīgās valsts uz citu valsti un tur veicis pasūtījumu, ar noteikumu, ka patērētāja ceļojumu organizēja pārdevējs, lai mudinātu patērētāju pirkt.

3. Neatkarīgi no 4. panta līgumam, uz kuru attiecas šis pants, gadījumā, ja nav veikta izvēle saskaņā ar 3. pantu, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā atrodas patērētāja pastāvīgā dzīvesvieta, ja līgums ir noslēgts šā panta 2. punktā minētajos apstākļos.

4. Šo pantu nepiemēro attiecībā uz:

[..]

b) līgumu par pakalpojumu sniegšanu, saskaņā ar kuru pakalpojumus sniedz patērētājam tikai un vienīgi valstī, kura nav viņa pastāvīgās dzīvesvietas valsts.

[..]"

Romas I regula

5 Romas I regulas 7. un 25. apsvērums ir formulēti šādi:

"(7) Šīs regulas materiāltiesiskajai darbības jomai un noteikumiem vajadzētu būt saderīgiem ar Padomes Regulu (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (Brisele I) [(OV 2001, L 12, 1. lpp.)] un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II) [(OV 2007, L 199, 40. lpp.)].

[..]

(25) Patērētāji būtu jāaizsargā ar tādām pastāvīgās mītnesvietas valsts tiesību normām, no kurām nevar atkāpties, savstarpēji vienojoties, ja vien patērētāja līgums ir noslēgts, uzņēmējam veicot viņa komercdarbību vai profesionālo darbību minētajā valstī. [..]"

6 Šīs regulas 1. pantā "Materiāltiesiskā darbības joma" ir noteikts:

"1. Šo regulu piemēro līgumsaistībām civillietās un komerclietās gadījumos, kas saistīti ar tiesību normu kolīziju.

Tā jo īpaši neattiecas uz nodokļu, muitas vai administratīvām lietām.

2. No šīs regulas darbības jomas ir izslēgti:

[..]

f) jautājumi, ko reglamentē tiesību akti par uzņēmējsabiedrībām un citām korporatīvām vai nekorporatīvām struktūrām, piemēram, to izveide, reģistrējot vai kā citādi, tiesībspēja un rīcībspēja, iekšējā organizācija vai likvidācija un institūciju vai amatpersonu un dalībnieku personiskā atbildība par uzņēmējsabiedrības vai struktūras saistībām;

[..]."

7 Minētās regulas 3. panta "Izvēles brīvība" 1. punktā ir paredzēts:

"Līgumu reglamentē tie tiesību akti, kurus izvēlas puses. [..]"

8 Atbilstoši šīs pašas regulas 6. pantam "Patērētāju līgumi":

"1. Neskarot 5. un 7. pantu, līgumu, ko fiziska persona mērķiem, kurus var uzskatīt par nesaistītiem ar viņas arodu vai profesiju, ("patērētājs") noslēgusi ar citu personu, kas darbojas, īstenojot savu arodu vai profesiju, ("uzņēmējs") reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā ir patērētāja pastāvīgā mītnesvieta, ja uzņēmējs:

a) savu komercdarbību vai profesionālo darbību veic valstī, kurā ir patērētāja pastāvīgā mītnesvieta; vai

b) kā citādi vērš šādu darbību uz minēto valsti vai vairākām valstīm, tostarp minēto valsti,

un ja līgums attiecas uz šādu darbību jomu.

2. Neskarot 1. punktu, puses var saskaņā ar 3. pantu izdarīt izvēli attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami līgumam, kurš atbilst 1. punkta prasībām. Tomēr šādas izvēles iznākumā patērētājam nedrīkst būt liegta aizsardzība, kas tam piešķirta ar noteikumiem, no kuriem nevar atkāpties, savstarpēji vienojoties, atbilstīgi tiesību aktiem, kurus piemērotu saskaņā ar 1. punktu, ja nebūtu izdarīta izvēle.

[..]

4. Šā panta 1. un 2. punktu nepiemēro:

a) līgumiem par pakalpojumu sniegšanu, saskaņā ar kur[iem] pakalpojumus patērētājam sniedz tikai un vienīgi valstī, kura nav viņa pastāvīgās mītnesvietas valsts;

[..]."

Direktīva 93/13

9 Atbilstoši Direktīvas 93/13 desmitajam apsvērumam:

"[..] cita starpā, no šīs direktīvas būtu jāizslēdz līgumi attiecībā uz nodarbinātību, līgumi attiecībā uz mantojuma tiesībām, līgumi attiecībā uz tiesībām saistībā ar ģimenes tiesībām un līgumi attiecībā uz uzņēmumu apvienošanos un iestāžu vai partnerības līgumiem."

10 Šīs direktīvas 3. panta 1. punktā ir noteikts:

"Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam."

Austrijas tiesības

11 1979. gada 8. marta *Konsumentenschutzgesetz* (Federālais patērētāju aizsardzības likums) (*BGBl.* 140/1979; turpmāk tekstā – "*KSchG*") 6. panta 3. punktā ir noteikts:

"Ja vispārējos darījumu noteikumos vai standartlīgumu veidlapās ietverta līguma noteikuma formulējums ir neskaidrs vai nesaprotams, šis noteikums nav spēkā."

12 *KSchG* 13.a panta 2. punktā ir paredzēts:

"Neatkarīgi no tā, kādas [valsts] tiesības reglamentē līgumu, 6. pantu [piemēro], lai aizsargātu patērētāju, ja šis patērētājs ir iesaistījies darbībās, ko uzņēmējs vai arī personas, kuras šis uzņēmējs ir nodarbinājis šim nolūkam, veic Austrijā šādu līgumu noslēgšanas nolūkā."

13 Saskaņā ar 1811. gada 1. jūnija *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch* (Vispārējais civilkodekss) (*JGS* Nr.°946/1811; turpmāk tekstā – "*ABGB*") 864.a pantu:

"Ja vispārējos darījumu noteikumos vai standartlīgumos kāda līgumslēdzēja puse izmanto neparastu noteikumu formulējumu, šie noteikumi ir jāuzskata par neesošiem, ja tie otrai līgumslēdzējai pusei ir nelabvēlīgi un ja šai otrai līgumslēdzējai pusei šie noteikumi ir negaidīti, tostarp ņemot vērā [attiecīgos] apstākļus, it īpaši akta vizuālo noformējumu, izņemot, ja pirmā līgumslēdzēja puse ir konkrēti vērsusi otrās līgumslēdzējas puses uzmanību uz šiem noteikumiem."

14 *ABGB* 879. pantā ir noteikts:

"(1) Līgums, ar ko netiek ievērots likumisks aizliegums vai kas ir pretējs labiem tikumiem, nav spēkā.

[..]

(3) Līguma noteikums, kurš ir ietverts vispārējos darījumu noteikumos vai standartlīgumu veidlapās un kurā nav noteikts kāds no pušu pamatpienākumiem, ir pilnībā spēkā neesošs, ja tas, ņemot vērā visus apstākļus, nopietni kaitē kādai līgumslēdzējai pusei."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

15 *VKI* ir patērētāju apvienība, sabiedriskā labuma organizācija, kas reģistrēta Austrijā un kas ir pilnvarota celt prasības izbeigt darbību, lai aizsargātu Austrijā dzīvojošo patērētāju intereses.

16 *TVP* ir Hamburgā (Vācija) reģistrēta sabiedrība, kas ir *MPC Münchmeyer Capital AG Hamburg* grupai (turpmāk tekstā – "*MPC* grupa") pilnībā piederošs meitasuzņēmums, kurš strukturē un pārdod slēgtus investīciju fondus. Šie fondi ir izveidoti komandītsabiedrību veidā, uz tiem attiecas Vācijas tiesības un tajos privātie un institucionālie ieguldītāji var iegūt kapitāla daļas kā komandīti.

17 Starp *TVP* un tās mātesuzņēmumu līdz 2014. gada 19. decembrim bija spēkā līgums par kontroli un dividenžu izmaksu. Tādējādi *TVP* vadība bija pakļauta *MPC* grupai.

18 *MPC* grupas strukturētās daudzās komandītsabiedrības tostarp ietver *Dreiundvierzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG* (turpmāk tekstā – "43. fonds"), *Einundfünfzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG* un *Zweiundsiebzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG*.

19 *TVP* kā pārvaldītājai un dibinātājai komandītei tostarp pieder kapitāla daļas šajā 2003. gadā nodibinātajā 43. fondā. Tā kā šis fonds netika tirgots vienīgi Austrijā, Austrijas bankā tika atvērts fiduciārais konts, kas paredzēts maksājumiem, kuri atbilst Austrijā dzīvojošo ieguldītāju iegūtajām kapitāla daļām. Vairāki citi *TVP* fondi tika tirgoti vienīgi Austrijā, piemēram, *Einundfünfzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland* (izveidots 2004. gadā) un *Zweiundsiebzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland* (izveidots 2011. gadā). *TVP* kādā Austrijas bankā atvēra fiduciāro kontu šiem abiem pēdējiem minētajiem fondiem.

20 Saskaņā ar 43. fonda statūtu 3. panta 3. punktu *TVP* ir pilnvarota uzņemt citus komandītus. Ieinteresētie ieguldītāji, kas ir topošie komandīti, tātad pārskaita kapitāla daļas šī fonda fiduciārajā kontā. Tādējādi ieguldītāji pievienojas minētajam kontam netieši kā fiducianti ar *TVP* kā pārvaldītājas fiduciāres starpniecību. To kapitāla daļas *TVP* pārvalda, pamatojoties uz fiduciāro līgumu. Šo mehānismu piemēro arī attiecībā uz pārējiem fondiem.

21 *TVP* pati neveic šo ieguldītāju piesaisti, jo to veic cits *MPC* grupai pilnībā piederošs meitasuzņēmums – *CPM Anlagen Vertriebs GmbH i.L*. Mērķtiecīgus piedāvājumus un reklāmu izplata šis meitasuzņēmums un arī citi starpnieki, piemēram, Austrijas bankas vai Austrijā dzīvojošo patērētāju konsultanti jautājumos par ieguldījumiem. *TVP*, kurai Austrijā nav ne juridiskās adreses, ne meitasuzņēmuma, nav tiešas saiknes ar komandītiem, un tā pati nesniedz nekādas konsultācijas.

22 Ieguldītāji var iegūt kapitāla daļas fondos, nosūtot *TVP* paziņojumu par pievienošanos, kas izpaužas kā piedāvājums noslēgt fiduciāro līgumu. Tādējādi, kā izriet no iesniedzējtiesas nolēmuma, iesniedzējtiesā izskatāmajā strīdā iesaistītie ieguldītāji visi Austrijā ir parakstījuši savu pieteikumu uz parakstīšanos. Viņu kapitāla daļu summa ir jāpārskaita uz izvēlētā fonda fiduciāro kontu, kas atvērts *TVP* vārdā kādā Austrijas bankā. Nevienā gadījumā summa, kas atbilst viņu kapitāla daļām, netika pārskaitīta uz fiduciāro kontu Vācijā.

23 *TVP* ieguldītājiem piedāvā sniegt fiducijas pakalpojumus. Tā kapitāla daļas komandītsabiedrībā pārņem ieguldītāja labā un pārvalda tās, pamatojoties uz fiduciārām attiecībām. Tā izmanto ieguldītāja tiesības, ko ieguldītājam sniedz viņa līdzdalība komandītsabiedrībā, savā vārdā, bet ieguldītāja labā un pārskaita ieguldītājam dividendes un jebkurus citus mantiskos labumus, ko rada viņa līdzdalība. *TVP* regulāri nosūta ieguldītājiem informāciju, ko tā saņem no fonda, par sabiedrības, kurā tai ir līdzdalība, darbības norisi. Par šiem pakalpojumiem *TVP* saņem fiksētu ikgadēju atlīdzību 0,3 % apmērā no ieguldītāja ieguldījuma.

24 *TVP* darījumos ar privātajiem ieguldītājiem izmanto standartlīgumu veidlapas. Darbības saistībā ar nepieciešamajiem juridiskajiem rekvizītiem (paziņojuma par pievienošanos parakstīšana) ieguldītāji veica Austrijā, un Austrijā tos pieņēma *TVP* līgumpartneri vai viņu pašu līgumpartneri.

25 *TVP* veic savu pārvaldību saskaņā ar fiduciāro līgumu. Attiecīgajos fiduciārajos līgumos tostarp ir norādīts:

> "Uz fiduciāro līgumu attiecas Vācijas Federatīvās Republikas tiesības. Izpildes vieta ir fiduciāres juridiskā adrese, un šīs juridiskās adreses vietas tiesai ir jurisdikcija attiecībā uz visiem strīdiem par šo līgumu un tā noslēgšanu, ja tiesību akti pieļauj šādu vienošanos."

26 Šis līguma noteikums nav ticis atsevišķi apspriests, un tas nav norādīts standartlīguma veidlapās. Šīs veidlapas arī neietver skaidras norādes, kas topošajam ieguldītājam ļautu viegli ar to iepazīties.

27 Iesniedzējtiesas ieskatā, *TVP* savu pakalpojumu sniegšanu vērš uz Austrijas tirgu un pārvalda tīmekļa vietni www.tvp-treuhand.at, no kuras lietotājs tiek novirzīts uz Vācijas vietni www.tvp-treuhand.de. Domēna īpašnieks ir *MPC* grupas uzņēmums, kurš centralizēti rūpējas par šīs grupas elektroniskās datu apstrādes jautājumiem. Šī sabiedrība pārvalda arī Vācijas tīmekļa vietnes sākumlapu. Austrijas ieguldītāji kopš 2006. gada var reģistrēties no šīs vietnes. Kopš 2011. gada ieguldītāji, kuri to skaidri vēlas, var balsot tiešsaistē, nevis vienīgi rakstveidā. Šādi ieguldītājs arī var iepazīties ar viņam nosūtīto rakstveida dokumentu kopijām.

28 Ar prasību izbeigt darbību, kas *Handelsgericht Wien* (Vīnes Komerctiesa, Austrija) celta 2013. gada 6. septembrī, *VKI* lūdza, lai vispārējos darījumu nosacījumos, uz kuriem tā balsta savus noslēgtos fiduciāros līgumus, vai standartlīguma veidlapās, ko izmanto šim nolūkam, darījumu attiecībās ar

ieguldītājiem, kuri dzīvo Austrijā un kuri, pēc tās domām, ir jāuzskata par patērētājiem, *TVP* tiktu aizliegts izmantot līguma noteikumu par piemērojamo tiesību aktu izvēli un līdzvērtīga satura līguma noteikumus, kā arī atsaukties uz šiem līguma noteikumiem.

29 *VKI* ieskatā, ar līguma noteikumu par piemērojamo tiesību aktu izvēli tiek pārkāptas Savienības tiesības, kā arī Austrijas tiesības. It īpaši tas esot pretrunā *KSchG* 6. panta 3. punktam, kā arī *ABGB* 864.a pantam un 879. panta 3. punktam. Saskaņā ar Romas II regulas 4. un 6. pantu apstrīdētā līguma noteikuma tiesiskums būtu jāizvērtē, ņemot vērā nevis šiem līgumiem piemērojamās tiesības, bet tās vietas tiesības, kurā notikusi prettiesiskā darbība, proti, Austrijas tiesības. Austrijas tiesības arī esot piemērojamas saskaņā ar Romas konvenciju un Romas I regulu, jo *TVP* esot savu darbību organizējusi Austrijas tirgū, būdama informēta, un tai piedēvētie pakalpojumi esot tikuši sniegti Austrijā.

30 Ar 2015. gada 3. septembra spriedumu pirmās instances tiesa apmierināja šo prasību. Tādējādi tā, piemērojot Austrijas tiesības, uzdeva *TVP* darījumu attiecībās ar Austrijā dzīvojošiem patērētājiem pārtraukt izmantot līguma noteikumus, uz kuriem attiecas minētā prasība.

31 Ar 2016. gada 13. septembra rīkojumu *Oberlandesgericht Wien* (Apelācijas tiesa Vīnē, Austrija), kurā tika celta apelācijas sūdzība, atcēla [*Handelsgericht Wien*] pasludināto spriedumu un nodeva lietu atpakaļ šai tiesai, lai tā veiktu izmeklēšanu un pieņemtu jaunu nolēmumu. Tā uzskatīja, ka līguma noteikuma par piemērojamo tiesību aktu izvēli spēkā esamība ir jāpārbauda atbilstoši Vācijas tiesībām, taču arī saskaņā ar šīm tiesībām vispārējos darījumu noteikumos ietverts noteikums ir negodīgs, ja tas maldina patērētāju, radot viņam iespaidu, ka līgumam ir piemērojamas tikai Vācijas tiesības, un neinformējot viņu par to, ka saskaņā ar Romas I regulu un Romas konvenciju viņš var izmantot arī aizsardzību, ko viņam nodrošina tās valsts imperatīvās normas, kurā atrodas viņa pastāvīgā dzīvesvieta, konkrētajā gadījumā – Austrijas tiesības. Apelācijas tiesa norāda – pieņemot, ka līguma noteikums par piemērojamo tiesību aktu izvēli, kurš norāda uz Vācijas tiesībām, ir spēkā, principā būtu pēc tam jāpārbauda pārējo līguma noteikumu tiesiskums saskaņā ar šīm tiesībām. Tā uzskata, ka būtu arī jāpārbauda, vai Austrijas tiesībās paredzētās imperatīvās normas patērētāju tiesību aizsardzības jomā ir pretrunā Vācijas tiesību piemērošanai, izvērtējot apstrīdēto līguma noteikumu tiesiskumu.

32 *VKI* un *TVP* par šo apelācijas tiesas spriedumu katra cēla kasācijas sūdzību *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija). *TVP* ieskatā, Romas konvencija un Romas I regula nav piemērojamas, ņemot vērā, ka jautājumi attiecībā uz sabiedrību tiesībām ir izslēgti no to piemērošanas jomas. Tā kā pastāv saikne starp sabiedrības statūtiem un fiduciāro līgumu, fiducianti esot tieši iesaistīti sabiedrībā kā dalībnieki. Turklāt Romas konvencijas 5. panta 4. punkta b) apakšpunktā un Romas I regulas 6. panta 4. punkta a) apakšpunktā paredzētie izņēmumi arī esot piemērojami, jo *TVP* kā fiduciāre īstenojot komandīta pilnvaras un tādējādi sniedzot pakalpojumus.

33 Šajos apstākļos *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Romas konvencijas 1. panta 2. punkta e) apakšpunktā un Romas I regulas 1. panta 2. punkta f) apakšpunktā paredzētā atkāpe no piemērošanas jomas ietver arī noslēgtos līgumus starp fiduciantu un fiduciāru, kurš minētā fiducianta labā pārvalda kapitāla daļas komandītsabiedrībā, it īpaši tad, ja pastāv saikne starp sabiedrības statūtiem un fiduciāro līgumu?

2) Ja uz pirmo jautājumu tiek atbildēts noliedzoši:

vai Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp uzņēmēju un patērētāju noslēgtajā fiduciārajā līgumā par komandītsabiedrības kapitāla daļu pārvaldību ietverts noteikums, kurš nav atsevišķi apspriests un saskaņā ar kuru ir piemērojami komandītsabiedrības juridiskās adreses valsts tiesību akti, ir negodīgs, ja fiduciārā līguma vienīgais mērķis ir minētās komandītsabiedrības pārvaldība un fiduciantam ir tieša sabiedrības dalībnieka tiesības un pienākumi?

3) Ja atbilde uz pirmo vai otro jautājumu ir apstiprinoša,

vai šī atbilde ir citāda, ja uzņēmējam, lai sniegtu savus pakalpojumus, nav jādodas uz patērētāja valsti, taču tam ir jānodod patērētājam dividendes un citi mantiski labumi, ko rada līdzdalība, un jāsniedz informācija par sabiedrības, kurā tam pieder kapitāla daļas, komercdarbības norisi? Vai šajā ziņā ir nozīme tam, ka ir piemērojama Romas I regula vai Romas konvencija?

4) Ja atbilde uz trešo jautājumu ir apstiprinoša:

vai šī atbilde ir tāda pati, ja papildus patērētāja pastāvīgās dzīvesvietas valstī ir parakstīts viņa pieteikums uz parakstīšanos, informāciju par kapitāla daļu uzņēmējs dara pieejamu arī internetā un patērētāja valstī ir atvērts maksājumu konts, uz kuru patērētājam ir jāveic ieguldījums, lai gan uzņēmējs nevar rīkoties ar šo bankas kontu? Vai šajā ziņā ir nozīme tam, ka ir piemērojama Romas I regula vai Romas konvencija?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

34 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Romas konvencijas 1. panta 2. punkta e) apakšpunkts un Romas I regulas 1. panta 2. punkta f) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka no šīs konvencijas un šīs regulas piemērošanas jomas ir izslēgtas tādas līgumsaistības kā pamatlietā aplūkotās, kam pamatā ir fiduciārais līgums, kura priekšmets ir kapitāla daļu pārvaldība komandītsabiedrībā.

35 Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka no Romas I regulas piemērošanas jomas ir izslēgti jautājumi, ko reglamentē tiesību akti par uzņēmējsabiedrībām un citām korporatīvām vai nekorporatīvām struktūrām, – tādi kā to izveide reģistrējot vai kā citādi, tiesībspēja un rīcībspēja, iekšējā organizācija vai likvidācija, kā tas ir paredzēts šīs regulas 1. panta 2. punkta f) apakšpunktā, un tas ir piemērojams tikai šo uzņēmējsabiedrību un citu korporatīvo vai nekorporatīvo struktūru organizatoriskiem aspektiem (spriedums, 2019. gada 8. maijs, *Kerr*, C-25/18, EU:C:2019:376, 33. punkts).

36 Šo interpretāciju apstiprina ziņojums par Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kuru ir [sagatavojuši] *Mario Giuliano*, Milānas universitātes profesors, un *Paul Lagarde*, Parīzes I universitātes profesors (OV 1980, C 282, 1. lpp.) un saskaņā ar kuru minēto jautājumu izslēgšana no Romas konvencijas, kas attiecībās starp dalībvalstīm ir aizstāta ar Romas I regulu, piemērošanas jomas attiecas uz visiem kompleksa rakstura aktiem, kuri vajadzīgi sabiedrības izveidošanai vai kuri regulē tās iekšējo organizāciju vai likvidēšanu, tas ir, aktiem, uz kuriem attiecas sabiedrību tiesības (spriedums, 2019. gada 8. maijs, *Kerr*, C-25/18, EU:C:2019:376, 34. punkts).

37 Kā norādījis ģenerāladvokāts secinājumu 49.–55. punktā, lai gan tādi darījumi kā pārdošana vai fiducija, kuri attiecas uz kapitāla daļām, var raisīt jautājumus, ko reglamentē tiesību akti par uzņēmējsabiedrībām, tas tā nav attiecībā uz līgumiem, kas ir šo darījumu pamatā. Tostarp tikai ar apstākli, ka līgumam ir saistība ar "jautājumiem, ko reglamentē tiesību akti par uzņēmējsabiedrībām", no Romas I regulas piemērošanas jomas netiek izslēgtas no šī līguma izrietošās saistības. Līdz ar to šos jautājumus nevar jaukt ar līgumiska rakstura jautājumiem. Konkrētajā gadījumā *VKI* celtā prasība izbeigt darbību attiecas uz konkrēto fiduciāro līgumu atsevišķu noteikumu negodīgumu un tādējādi – to tiesiskumu. Līdz ar to pamatlietā radušies jautājumi ietilpst to tiesību aktu piemērošanas jomā, kuri reglamentē līgumu, tādējādi – no Romas I regulas.

38 Jāatgādina, ka Tiesa attiecībā uz saistībām, ko rada aizdevuma līgums, kuru noslēgusi sabiedrība pirms tās pārrobežu pievienošanas un uz kuru pirms šīs apvienošanas pievienojot attiecās Romas konvencijas piemērošanas joma, ir arī nospriedusi, ka piemērojamās tiesības šo saistību interpretācijai un izpildei šīs apvienošanas rezultātā joprojām ir tiesības, kas piemērojamas līgumam pirms pievienošanas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 7. aprīlis, *KA Finanz*, C-483/14, EU:C:2016:205, 52.–58. punkts).

39 Turklāt, lai gan pamatlietas dalībnieki nav vienisprātis par to, vai fiduciantiem ir vai nav dalībnieku statuss, šis jautājums, kas izriet no sabiedrību tiesībām, pamatlietā nav noteicošais. Proti, jautājums ir nevis par to iespējamo tiesību un saistību apjomu, kuras fiduciantiem saskaņā ar piemērojamajām sabiedrību tiesībām pastāvot attiecībā uz komandītsabiedrībām vai iespējamām fiduciantu saistībām attiecībā uz sabiedrību kreditoriem, kas ir trešās personas, bet gan par fiduciāro līgumu atsevišķu noteikumu negodīgumu un līdz ar to – tiesiskumu.

40 Šo līguma noteikumu – kuri attiecas uz tādiem jautājumiem kā *TVP* kā fiduciāres atbildības apjoms, fiduciāro pakalpojumu izpildes vieta un fiduciārajam līgumam piemērojamie tiesību akti – priekšmets ir līgumisko attiecību starp fiduciantiem un fiduciāriem reglamentēšana, un līdz ar to uz tiem attiecas *lex contractus* joma. Pamatlietā aplūkotās saistības tātad nav izslēgtas no Romas konvencijas un Romas I regulas piemērošanas jomas.

41 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Romas konvencijas 1. panta 2. punkta e) apakšpunkts un Romas I regulas 1. panta 2. punkta f) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka no šīs konvencijas un šīs regulas piemērošanas jomas nav izslēgtas tādas līgumsaistības kā pamatlietā aplūkotās, kam pamatā ir fiduciārais līgums, kura priekšmets ir kapitāla daļu pārvaldība komandītsabiedrībā.

Par trešo un ceturto jautājumu

42 Ar trešo un ceturto jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Romas konvencijas 5. panta 4. punkta b) apakšpunkts un Romas I regulas 6. panta 4. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajās tiesību normās paredzētā izslēgšana attiecas uz fiduciāro līgumu, saskaņā ar kuru patērētājam sniedzamie pakalpojumi ir jāsniedz attālināti, viņa pastāvīgās dzīvesvietas valstī, no citas valsts teritorijas.

43 Šajā ziņā iesniedzējtiesa jau ir konstatējusi, ka apstrīdētie fiduciārie līgumi ir patērētāju līgumi, uz kuriem var attiekties Romas konvencijas 5. pantā un Romas I regulas 6. pantā paredzētās patērētāju tiesību aizsardzības normas. Faktiski šie līgumi saista "uzņēmēju", proti, *TVP*, kura darbojas, īstenojot savu profesionālo darbību, un vairākus ieguldītājus, kam ir "patērētāju", proti, fizisku personu statuss, kuras, noslēdzot šos līgumus, ir rīkojušās ar šādām darbībām nesaistītu mērķu labā.

44 Tomēr ar šo pantu 4. punktiem atsevišķi līgumi skaidri ir izslēgti no to piemērošanas jomas. It īpaši Romas konvencijas 5. panta 4. punkta b) apakšpunktā un Romas I regulas 6. panta 4. punkta a) apakšpunktā, identiskā formulējumā, ir paredzēts, ka aizsargājošos noteikumus patērētāju līgumu jomā nepiemēro "līgumam par pakalpojumu sniegšanu, ja pakalpojumi, kuri pienākas patērētājam, ir jāsniedz tikai un vienīgi valstī, kura nav viņa pastāvīgās dzīvesvietas valsts".

45 No minēto tiesību normu formulējuma izriet, ka Romas konvencijas 5. pantu un Romas I regulas 6. panta 1. un 2. punktu tomēr piemēro tikai tad, ja, pirmkārt, pastāv līgums par pakalpojumu sniegšanu un, otrkārt, pakalpojumi, kuri pienākas patērētājam, tiek sniegti tikai un vienīgi valstī, kas nav šī patērētāja pastāvīgās dzīvesvietas valsts.

46 Pirmkārt, līguma par pakalpojumu sniegšanu jēdziens ir jāsaprot tāpat kā šīs regulas 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētais "pakalpojumu sniegšanas līguma" jēdziens un Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētais "pakalpojumu sniegšanas" jēdziens tādējādi, ka tie attiecas uz apņemšanos veikt noteiktu darbību par atlīdzību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 8. maijs, *Kerr*, C-25/18, EU:C:2019:376, 36.–41. punkts).

47 Konkrētajā gadījumā ir jākonstatē, ka, piemērojot tādu fiduciāro līgumu kā pamatlietā aplūkotie fiduciārie līgumi, fiduciārs veic darbību, saistībā ar kuru viņš pārvalda lietu, kas ir uzticēta par atlīdzību. Tādējādi šāds līgums ir jāuzskata par tādu, kura priekšmets ir pakalpojumu sniegšana Romas konvencijas 5. panta 4. punkta b) apakšpunkta un Romas I regulas 6. panta 4. punkta a) apakšpunkta izpratnē.

48 Otrkārt, attiecībā uz valsti, kurā ir jāsniedz patērētājam nodrošināmie pakalpojumi, vispirms ir jānosaka, vai šis jautājums ir jānoskaidro pirms līgumu reglamentējošo tiesību aktu noteikšanas vai arī tas izriet no šīs pēdējās minētās noteikšanas.

49 Kā norādījis ģenerāladvokāts secinājumu 71. punktā, jautājums par vietu, kurā tiek sniegti patērētājam nodrošināmie pakalpojumi, ir vērsts uz to, lai noteiktu līgumam piemērojamos tiesību aktus, un tādējādi ir jāizlemj pirms to noteikšanas.

50 Šajā ziņā no šī sprieduma 36. punktā minētā ziņojuma par Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, izriet, ka Romas konvencijas 5. panta 4. punkta b) apakšpunktā paredzēto izslēgšanu pamato tas, ka tādu līgumu gadījumā, kuri attiecas uz pakalpojumu sniegšanu un kurus nodrošina tikai un vienīgi ārpus patērētāja dzīvesvietas valsts, šis patērētājs nevar pamatoti gaidīt, lai, atkāpjoties no šīs konvencijas 3. un 4. panta, tiktu piemēroti viņa izcelsmes valsts tiesību akti.

51 Tādējādi konkrētā izslēgšana – izņemot, ja tādam pakalpojumu sniedzējam kā *TVP* tiek piešķirta atļauja pretēji patērētāju tiesību aizsardzības mērķim izvēlēties piemērojamos tiesību aktus, atsaucoties uz līguma noteikumu par pakalpojumu sniegšanas vietu, – nevar tikt interpretēta tādējādi, ka vārdi "veic" Romas I regulas 6. panta 4. punkta a) apakšpunkta izpratnē attiecas uz līgumsaistībām par pakalpojumu sniegšanu noteiktā vietā. Kā secinājumu 76. punktā norādījis ģenerāladvokāts, ir svarīgi pārbaudīt, vai no paša pielīgto pakalpojumu rakstura izriet, ka tos kopumā var sniegt tikai ārpus patērētāja pastāvīgās dzīvesvietas valsts.

52 Ja – kā paredzēts pamatlietā aplūkotajos līgumos – pakalpojumu materiālā īstenošanas vieta atrodas citā valstī, kas nav valsts, kurā patērētājam tiek sniegti šie pakalpojumi, ir jāuzskata, ka pakalpojumi tiek sniegti "tikai un vienīgi" ārpus patērētāja pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tādā gadījumā, ja šim patērētājam nav nekādu iespēju saņemt šos pakalpojumus savas pastāvīgās dzīvesvietas valstī un ja viņam ir jādodas uz ārvalsti, lai šos pakalpojumus saņemtu.

53 Konkrētajā gadījumā, kā ģenerāladvokāts ir norādījis secinājumu 81. punktā, tas, ka summas, kas ir vajadzīgas, lai pievienotos sabiedrībai, tika pārskaitītas uz *TVP* fiduciārajiem kontiem Austrijā, ka tā ir izmaksājusi dividendes Austrijas patērētājiem uz kontiem Austrijā, ka tā ir izpildījusi savas no fiduciārā līguma izrietošās saistības attiecībā uz informēšanu, nosūtot ziņojumus par tās fiduciāro pārvaldību Austrijas patērētājiem Austrijā, un tas, ka tā administrē Austrijas patērētājiem paredzētu tīmekļa vietni, kurā viņi var iepazīties ar informāciju un īstenot savas balsstiesības, norāda uz to – un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai –, ka šie pakalpojumi tiek sniegti attālināti patērētāja dzīvesvietas valstī. No tā izriet, ka Romas konvencijas 5. panta 4. punkta b) apakšpunktā un Romas I regulas 6. panta 4. punkta a) apakšpunktā paredzētā izslēgšana nav piemērojama.

54 No iepriekš minētā izriet, ka uz trešo un ceturto jautājumu ir jāatbild, ka Romas konvencijas 5. panta 4. punkta b) apakšpunkts un Romas I regulas 6. panta 4. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajās tiesību normās paredzētā izslēgšana neattiecas uz fiduciāro līgumu, saskaņā ar kuru patērētājam nodrošināmie pakalpojumi ir jāsniedz attālināti, viņa pastāvīgās dzīvesvietas valstī, no citas valsts teritorijas.

Par otro jautājumu

55 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp uzņēmēju un patērētāju noslēgtā fiduciārā līguma noteikums par kapitāla daļu pārvaldību komandītsabiedrībā, kurš nav ticis atsevišķi apspriests un saskaņā ar kuru piemērojamās tiesības ir tās valsts tiesības, kurā ir komandītsabiedrības juridiskā adrese, ir negodīgs šīs tiesību normas izpratnē.

56 Vispirms ir jāatgādina, ka Romas konvencijas 5. panta 3. punktā un Romas I regulas 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka principā patērētāju līgumu reglamentē patērētāja pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti.

57 Tā kā pamatlietā celtā prasība attiecas uz Austrijā dzīvojošiem patērētājiem, tās ir Austrijas tiesības, kurām būtu jāreglamentē fiduciārie līgumi, ko minētie patērētāji ir noslēguši ar *TVP*. Tomēr ir būtiski noskaidrot, vai šajos līgumos iekļautais noteikums par tiesību aktu izvēli, kas norāda uz *TVP* juridiskās adreses tiesībām kā piemērojamajiem tiesību aktiem, proti, Vācijas tiesībām, ir prettiesisks, jo tas esot negodīgs.

58 Lai gan ar Romas konvencijas 5. panta 2. punktu un Romas I regulas 6. panta 2. punktu principā ir atļauts izmantot līguma noteikumu par piemērojamo tiesību aktu izvēli, tomēr ir jāatgādina, ka šāds noteikums Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkta izpratnē ir negodīgs, jo tas ir ietverts vispārīgajos uzņēmēja pārdošanas nosacījumos, par kuriem nav notikusi atsevišķa apspriešanās, un tas maldina patērētāju, radot viņam iespaidu, ka tikai šī uzņēmēja juridiskās adreses atrašanās vietas dalībvalsts tiesību akti ir piemērojami elektroniski noslēgtajam līgumam, neinformējot patērētāju par to, ka viņam saskaņā ar minētās regulas 6. panta 2. punktu ir tiesības arī uz aizsardzību, ko viņam nodrošina to tiesību imperatīvās normas, kuras būtu piemērojamas, ja nebūtu šī līguma noteikuma, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, ņemot vērā visus atbilstošos apstākļus (spriedums, 2016. gada 28. jūlijs, *Verein für Konsumenteninformation*, C-191/15, EU:C:2016:612, 71. punkts).

59 Iepriekš izklāstītie apsvērumi neaprobežojas vien ar līgumu slēgšanas specifisku kārtību, proti, to, ka tie ir noslēgti elektroniski un ir vispārēji piemērojami. Tiem tātad ir arī jārosina iesniedzējtiesa konstatēt apstrīdēto līguma noteikumu par piemērojamo tiesību aktu izvēli negodīgumu, ja ir izpildīti iepriekšējā punktā minētie nosacījumi, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

60 No iepriekš minētā izriet, ka uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda fiduciārā līguma par kapitāla daļu pārvaldību komandītsabiedrībā kā pamatlietā aplūkotais, kas ir noslēgts starp uzņēmēju un patērētāju, noteikums, par kuru nav notikusi atsevišķa apspriešanās un saskaņā ar kuru piemērojamie tiesību akti ir tās dalībvalsts tiesības, kurā atrodas komandītsabiedrības juridiskā adrese, ir negodīgs šīs tiesību normas izpratnē, ja tas maldina šo patērētāju, radot viņam iespaidu, ka līgumam ir piemērojami vienīgi šīs dalībvalsts tiesību akti, un neinformējot viņu par to, ka saskaņā ar Romas konvencijas 5. panta 2. punktu un Romas I regulas 6. panta 2. punktu viņam ir tiesības uz aizsardzību, ko viņam nodrošina tās valsts imperatīvās normas, kuras tiesības būtu piemērojamas, ja nebūtu šī līguma noteikuma.

Par tiesāšanās izdevumiem

61 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

1) Konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura atvērta parakstīšanai Romā 1980. gada 19. jūnijā, 1. panta 2. punkta e) apakšpunkts un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I), 1. panta 2. punkta f) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka no šīs konvencijas un šīs regulas piemērošanas jomas nav izslēgtas tādas līgumsaistības kā pamatlietā aplūkotās, kam pamatā ir fiduciārais līgums, kura priekšmets ir kapitāla daļu pārvaldība komandītsabiedrībā.

2) Konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, 5. panta 4. punkta b) apakšpunkts un Regulas Nr. 593/2008 6. panta 4. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajās tiesību normās paredzētā izslēgšana neattiecas uz fiduciāro līgumu, saskaņā ar kuru patērētājam nodrošināmie pakalpojumi ir jāsniedz attālināti, viņa pastāvīgās dzīvesvietas valstī, no citas valsts teritorijas.

3) Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda fiduciārā līguma par kapitāla daļu pārvaldību komandītsabiedrībā kā pamatlietā aplūkotais, kas ir noslēgts starp uzņēmēju un patērētāju, noteikums, par kuru nav notikusi atsevišķa apspriešanās un saskaņā ar kuru piemērojamie tiesību akti ir tās dalībvalsts tiesības, kurā atrodas komandītsabiedrības juridiskā adrese, ir negodīgs šīs tiesību normas izpratnē, ja tas maldina patērētāju, radot viņam iespaidu, ka līgumam ir piemērojami vienīgi šīs dalībvalsts tiesību akti, un neinformējot viņu par to, ka saskaņā ar Konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, 5. panta 2. punktu un Regulas Nr. 593/2008 6. panta 2. punktu viņam ir tiesības uz aizsardzību, ko viņam nodrošina tās valsts imperatīvās normas, kuras tiesības būtu piemērojamas, ja nebūtu šī līguma noteikuma.

[Paraksti]